

Marzena Marcinek
Biblioteka Politechniki Krakowskiej
Stowarzyszenie EBIB
marcinek@biblos.pk.edu.pl

Konserwacja zasobów, długotrwała ochrona, surowe dane... Felieton wstępny

Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do lokalnych i światowych zasobów dorobku nauki i kultury. Do ich podstawowych zadań należy gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych i innych ośrodków, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie¹.

Gromadzenie i ochrona zasobów biblioteki dotyczy materiałów różnego typu i na różnych nośnikach. W niniejszym numerze pragniemy przybliżyć Państwu bieżące problemy związane z długoterminowym przechowywaniem i konserwacją zasobów cyfrowych w warunkach szybko zmieniających się technologii informatycznych. Owe zmiany wymuszają nie tylko dbałość o właściwe przechowywanie zgromadzonych materiałów, ale także systematyczne śledzenie zmian technologicznych oraz antycypowanie kierunków i skutków tych zmian, wpływających na możliwości prezentacji, udostępniania i wykorzystania kolekcji bibliotek.

W tym kontekście pojawia się określenie długotrwałej ochrony zasobów cyfrowych, obejmującej ich przechowywanie w niezmienionej postaci, a także dokonywanie takich modyfikacji sposobu przechowywania (np. poprzez zmiany nośników), które umożliwią dalsze wykorzystanie zasobów w długiej perspektywie, bez naruszenia ich autentyczności i integralności.

Co do samego zasobu bibliotecznego pojawia się nowy rodzaj materiałów podlegających gromadzeniu, określanych często jako surowe dane. Są to dane badawcze, które opisuje się i przechowuje w postaci umożliwiającej ponowne ich wykorzystanie w kolejnych badaniach (np. w celu powtórzenia eksperymentu i weryfikacji wyników).

Wiedza i umiejętności niezbędne do podejmowania długofalowych działań oraz ich koszty zwykle przewyższają możliwości indywidualnych bibliotek. Dlatego obserwujemy wiele działań na tym polu podejmowanych wspólnie przez różne biblioteki, często w ramach

---

¹ Ustawa o bibliotekach. Dz.U. 1997, nr 85, poz. 539.

zawiązujących się konsorcjów, a także krajowych lub międzynarodowych centrów kompetencji, wspomagających poszczególne biblioteki w realizacji ich zadań.

Po roku 2000 tematowi ochrony zasobów cyfrowych poświęciliśmy dwa numery tematyczne „Biuletynu EBIB”². Tematyka ta bywa coraz częściej poruszana na konferencjach³ i w bieżącej literaturze fachowej.

Z uwagi na fakt, że terminy z języka angielskiego bywają tłumaczone i stosowane na różne sposoby, co czasem prowadzi do nieporozumień, w niniejszym numerze zamieszczono zestawienie i wyjaśnienie wybranych terminów wraz z ich angielskimi odpowiednikami. Autorzy zestawienia proponują także używanie w języku polskim terminu, który dotychczas w nim nie występuje (czytelnicy z pewnością go zauważą nie tylko w „słowniku”, ale także w innym artykule traktującym o nowej specjalności w zawodzie bibliotekarza). Ciekawi jesteśmy, czy przyjmie się on w środowisku. A może czytelnicy zaproponują inne polskie określenie?

W bieżącym numerze znajdują Państwo informacje o działaniach podejmowanych w Polsce i na świecie w związku z długotrwałą ochroną danych cyfrowych. Aneta Januszko-Szakiel opracowała kalendarium najważniejszych wydarzeń związanych z ochroną polskich zasobów cyfrowych na przestrzeni ostatnich dwunastu lat. Tomasz Parkoła przedstawia czynniki ryzyka towarzyszącego długotrwałemu przechowywaniu danych cyfrowych oraz przytacza przykłady centrów kompetencji funkcjonujących w zagranicznych i polskich ośrodkach. Aleksander Radwański w przystępny sposób wyjaśnia tajniki długotrwałej archiwizacji. Jego artykuł kończą postulaty odnośnie standardów merytorycznych i technicznych archiwizacji danych przeznaczonych do ponownego wykorzystania, a także polityki finansowania archiwizacji w odniesieniu do instytucji budżetowych.

W nawiązaniu do tematyki poprzedniego numeru „Biuletynu EBIB” o edukacji i rozwoju osobistym bibliotekarzy, polecam Państwa uwadze trzy artykuły: o wymaganiach stawianych kuratorom danych cyfrowych, o zagranicznych przykładach kształcenia bibliotekarzy zarządzających tzw. surowymi danymi, a w dziale „Badania, teorie, opinie” — rozmowę bibliotekarek o wrażeniach z odbytych kursów e-learningowych.

W tym samym dziale znajdują Państwo spostrzeżenia i uwagi Stowarzyszenia EBIB na temat projektu Cyfrowej Wypożyczalni Publikacji Naukowych Academica oraz artykuł o przeciwdziałaniu cyfrowemu wykluczeniu Polaków.

---

2 Zabezpieczenie i ochrona zbiorów. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [on-line]. [Warszawa]: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. KWE, 2001, nr 6(24) [dostęp 20.01.2014]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: www.ebib.pl/2001/24/; Nowy wymiar zabezpieczania zbiorów. *Biuletyn EBIB* [on-line]. [Warszawa]: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. KWE, 2010, nr 6 (115) [dostęp 31.03.2014]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/2010/115/>.

3 Np. Długoterminowa archiwizacja polskiego dziedzictwa cyfrowego. II Krakowska Konferencja Bibliotek Naukowych, 24–25.10.2012 r.

Niniejszy numer „Biuletynu EBIB” był zaplanowany na koniec roku 2014. Mam nadzieję, że przesunięty na początek nowego roku, będzie stanowił wstęp do dalszych rozważań i dyskusji o długotrwałej ochronie cyfrowych zasobów polskich bibliotek, a temat ten będzie się jeszcze wielokrotnie przewijał na naszych łamach.

Serdecznie zapraszam do lektury!